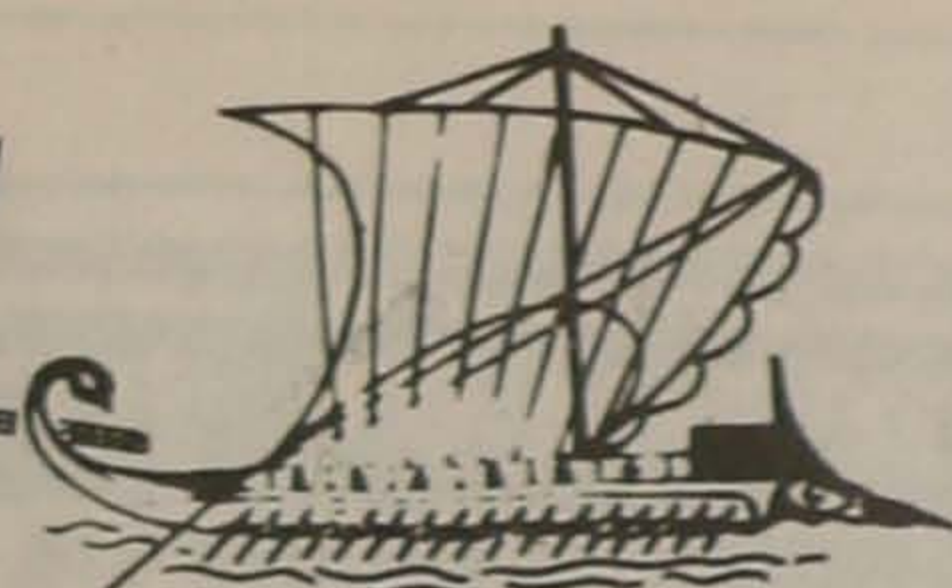

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

ΣΤΑΥΡΙΤΕΣ 1993
(ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ)

ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ Έτος 50 Αρ. φύλλου 57

ΕΠΙΤΥΧΗΜΕΝΗ ΣΥΝΕΣΤΙΑΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ

Με ιδιαίτερη επιτυχία πραγματοποίησε η Εύξεινος Λέσχη Βέροιας την 1-12-1993 στο κέντρο "Ακρόπολη" Βέροιας τριμηνιαία συνεστιάση για τα καλλιτεχνικά της τμήματα.

Την εκδήλωση που είχε ε-

κονο παραδοσιακό χρώμα, άνοιξε ο πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Γιάννης Μιχαηλίδης, ο οποίος στο σχετικό θερμό του χαιρετισμό τόνισε το σημαντικό έργο που προσφέρουν τα τμήματα στη Λέσχη και γενικά στην παρά-

Ο πρόεδρος του Δ.Σ. κ. Γιάννης Μιχαηλίδης, ενώ απευθύνει χαιρετισμό.

ΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΝΤΙΩΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕ ΤΟ ΒΑΦΟΠΟΥΛΕΙΟ

Βραδιά αφιερωμένη στη λογοτεχνία των Ποντίων οργάνωσε το Βαφοπούλειο πνευματικό κέντρο του Δήμου Θεσσαλονίκης τη Δευτέρα 22 Νοεμβρίου, στις 8 το βράδυ, στην αίθουσα πολιτιστικών εκδηλώσεών του, με απόλυτη επιτυχία.

Ο Νομάρχης Θεσσαλονίκης, Δήμαρχοι, εκπρόσωπος του στρατηγού Διοικητού του Γ' Σ.Σ., Δ/ντές εφημερίδων, εκπρόσωποι υπηρεσιών, Διοικήσεις Ποντιακών Σωματείων κ.α.

Σημειώνεται ότι κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης τιμήθηκε το λογοτεχνικό έργο του αξιωματικού Πύργου Ζερζεζήδη και του Παναγιώτη Τανιμανίδη.

Αξίζει να σημειωθεί ακόμα, ότι στους ομιλητές επιδόθηκαν τιμητικές διακρίσεις για τη λογοτεχνική τους προσφορά.

δοσή μας. "Θεωρούμε μεγάλη μας τιμή, που έχουμε στην οικογενειακή μας αυτή εκδήλωση, τα μέλη των τμημάτων μας, αλλιά και τους υπεύθυνους και τους συντελεστές της λειτουργίας τους".

Και συνεχίζοντας ο κ. Μι-

χαηλίδης πρόσθεσε: "Μεγάλη είναι η χαρά μας απόψε γιατί θα τιμήσουμε τους υπεύθυνους και τους συντελεστές των τμημάτων που τόσο προσφέρουν στο έργο της Λέσχης".

Ακολούθησε στη συνέχεια από τα μέλη του Δ.Σ. η επί-

Συνέχεια στην 3η σελ.

Εγώ, Κύριε, είμαι Ελλην...

Το διηγείται ο Θεσσαλονικός λογοτέχνης Ντίνος Χριστιανόπουλος, που ήταν αυτόπτης μάρτυρας του επεισοδίου.

Στο αστικό βεωφορείο πολύς κόσμος και κάποιοι, που είδαν τους Ελληνοπόντιους αδελφούς μας στην ηλιετία Αριστοτέλους, την ηλιετία όπου ξεχάστηκε τουλάχιστον ο ανθρωπισμός από τις αρμόδιες αρχές, καταφέρονται εναντίον των νεοπροσφύγων με μίσος, γιατί τους... δημιουργούν πρόβλήματα με την παρουσία τους!

Μέσα στο βεωφορείο βρίσκεται και κάποιος Ελληνοπόντιος, που ακούει τους υβριστές των Ποντίων συνημένα. Πόσο, αλήθεια, θα θυπνάται για την κατάντια τους!

Το ήμ, λοιπόν, ο Ελληνοπόντιος να ζητήσει να μην βρίζουν τους Έλληνες που ήρθαν από τη Ρωσία μονον από ανάγκη και όχι, για να δημιουργήσουν πρόβλήματα στους εδώ Έλληνες. Κάποιος από τους επιπόθαιους υβριστές ήξει πως εδώ είναι Ελλόδα, πως εμείς είμαστε Έλληνες και ότι οι άλλοι που ήσαν είναι Ρώσοι!

Αγανακτισμένος ο Ελληνοπόντιος φωνάζει στον υβριστή:

- Εγώ, κύριε, είμαι Ελλην!...
Να κατάλαβε, άραγε, ο ε-

πιπόθαιος υβριστής τη σημασία εκείνης της λέξης "Ελλην", όπως ειπώθηκε στην καθαρεύουσα;

Να κατάλαβε, άραγε, το ανθρωπάκι αυτό, που σίγουρα δεν γνωρίζει τίποτα από την ιστορία του ελληνοισμού, πως πηγήωσε έναν Τραντέλληνα, έναν πατριώτη που δεν ξεχασσε την καταγωγή του εκεί στον Πόντο και στη Ρωσία, όπου τόσο

υπέφερε μόνον και μόνον γιατί φώναζε την καταγωγή του: "Είμαι Ελλην εγώ, κύριε!", είτε Τούρκοι ήταν αυτοί, είτε Ρώσοι και Ουκρανοί;

Χρειάζεται, οπωσδήποτε, να μάθουν ιστορία, την ιστορία τους, πάρα πολλοί Έλληνες...

(* "Δεσμός", αρ. φύλλου 43)

Πανίκας Δερματόπουλος

ΕΠΙΚΑΙΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Νάουσα 1993

... Ήταν ένας ιερέας που ακολουθούσε το φορτωμένο τρίκυκλο με ζωηρό το βλέμμα και με τη χαρά να λάμπει στο πρόσωπό του. Πήγαινε στους πρόσφυγες από τη Γεωργία, να τους μοιράσει από τη Γεωργία, να τους μοιράσει την αγάπη των ενοριτών του, κάτι απ' το περίσυσμά τους, κάτι απ' το υστέρημά τους...

... Ήταν ένας ηλικιωμένος Αργυροπολίτης, πρόσφυγας κι αυτός πριν από 70 χρόνια, που βλέπει τα δικά του πάθη στους πρόσφυγες από το Σοχούμι. Η βαρεία πόρτα της Ευξείνου Λέσχης κλείνει πίσω του καθώς το αγροτικό αυτοκίνητο, γεμάτο με τις προσφορές των συμπολιτών κινά για τον θαυμάσιο σκοπό.

... Ήταν ένας μυστικοφόρος με την φόρμα της δουλειάς που οδηγούσε

το αυτοκίνητό του στον ίδιο δρόμο, προσεκτικά, μη σπάσουν τα κουζινικά και το μπουκάλι με το μπρούσικο. Οι πρόσφυγες από τη Γεωργία, τα είχαν ανάγκη για το νοικοκυριό τους και λίγη τόνωση.

... Ήταν δύο ηλικιωμένες Ναουσαίες που κρύβαν παραμάσχαλα τα δέματα με τις ενδυμασίες. Διπλές τις είχαν στο σπίτι, οι πρόσφυγες απ' το Σοχούμι δεν είχαν καμμία...

... Ήταν ο Ελληνισμός και η Ορθοδοξία που τραβούσε στην ανηφόρα της ανθρωπιάς και της αλληλεγγύης, διατηρώντας την παράδοση την οποία πασχίζουν να εξαφανίσουν οι ποικιλόχρωμοι πολιτικάντηδες της Αθήνας.

(* "ΛΑΟΣ" 18-12-1993)
Ορ. Σιδηρόπουλος

Η ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ

Στο δάσκαλο του Πόντου...

Το διδασκαλικό έργο είναι από τα κορυφαία λειτουργήματα της ζωής και χρειάζεται μεγάλη δύναμη και αγνό πάθος, κυρίως σε χαλεπούς καιρούς.

Ο αγώνας του δασκάλου στους αιώνες εκείνους τους άφωτους στον Πόντο κράτησε όρθια την ψυχή των Ποντίων.

Με ιερό και σεμνό πάθος, με ανιδιοτέλεια κι απεριόριστη αγάπη, με υπομονή κι εργασία χάριζε φως, γνώση

κι ελπίδα. Μοιάζει ο δάσκαλος σαν τη λαμπάδα, που χρόνια και χρόνια καίγεται και σώνεται, για να φωτίζει το δρόμο του παιδιού, που οδηγεί στην Αρετή, στην Πατρίδα, στο Θεό, στον Ανθρώπο.

Εκεί, στις αίθουσες διδασκαλίας ή στις θολωτές εκκλησούλες μάζεψε προστατευτικά τα Ποντιόπουλα σαν σε ιερή σύναξη, για να τα μεταλάβει μόρφωση. Τους μίλούσε για την πίστη των πατέρων τους, τους έλεγε

για τα περασμένα μεγαλεία και για τις τρανές τις δόξες του μεγάλου και πολυήπαθου Γένους. Και σαν τα ακούν όλα αυτά οι μαθητές σφίγγεται ο ήλιός τους από αβάσταχτη αγανάκτηση, σφίγγεται κι η ψυχή τους από τη θηλιεία της τυραννίας. Σ' αυτή την κρίσιμη στιγμή της ανακοπής του μαθήματος κι ενώ αιθάνονται ασφυκτικά στη σιγαλιά και στη βουβαμάρα της αγανάκτησης και της αγωνίας έρχεται ο σεμνός δάσκαλος και τους αναθίει τον προ-

φητικό λόγο: "Η Ρωμανία κι αν πέρασεν ανθεί και φέρει κι άλλα".

Αναθαρρούν τα Ποντιόπουλα και δοκρύζουν. Στιγμιαία ήταν η αγωνία. Τώρα ελπίζουν, ελπίζουν θετικά στη λύτρωση. Στις ψυχές τους αναθάλλει στέρεα η απόφαση για τον αγώνα. Όπως διαβαίνει η νύχτα προς το ξημέρωμα έτσι ελπίζουν πως θα διαβεί κι η σκληριά προς την αυγή της και δεν θ' αργήσει να φανεί, σαν άστρο εθνικό της ελληνικής Βηθηέμ, η αστραφτερή, η

φεγγοβόδα Λευτεριά, που θα φέρει μαζί τα δώρα της Δόξας και την Ανάσταση της φυλής.

Χάρη σ' αυτόν διατηρήθηκε η ελληνική γλώσσα κι η πίστη. Ο σεμνός αυτός λειτουργός στηριζόμενος στη φυσική παιδαγωγική του ικανότητα και στην ψυχική του δύναμη ανρδείχτηκε ο μεγάλος μαχητής του Ελληνισμού κι ο ταπεινός απόστολος της παιδείας. Κράτησε ζωντανή την καρδιά και γερή τη σκέψη του λαού για

την Ανάσταση του Γένους.

"Οποιοι ομιλεί Ελληνικά και είναι Χριστιανός αξίζει πολλα". Αυτό ήταν το δόγμα του, που κράτησε ζωντανό τον Ελληνισμό στον Πόντο.

Ο δάσκαλος στον Πόντο αντιπροσώπευε το εύψυχο γένος των Ελλήνων εκείνων, που έδωσαν στη φυλή υψηλά παραδείγματα εκλεκτού ήθους και κατέστησαν παιδαγωγοί και δάσκαλοι γενναίου φρονήματος, παρρησίας και ηρώσιμου Σ' ό-

λους τους αιώνες της μούρης σκληρίας ο δάσκαλος έδινε το παρόν του στους μεγάλους και κρίσιμους αγώνες του Γένους και με την εκάστοτε προσφορά του γινόταν εκλεκτός συνδημιουργός του πατριωτικού ανεβασματος του λαού.

Σ' αυτήν την ιερή μορφή της φυλής μας, στο δάσκαλο του Πόντου αφιερώνονται οι ταπεινές αυτές γραμμές σε ένδειξη τιμής και ευγνωμοσύνης.

ΓΡΑΦΤΕΙΤΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΜΑΣ

"ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ"

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΕΥΖΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ
ΒΕΡΟΙΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ Α. ΜΕΛΕΤΙΔΗΣ
Οικονομολόγος - Συγγραφέας
Θουκυδίδη 2 - Τηλ. 0331 - 25.282

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ

ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΤΣΙΚΑΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.
"ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ"
ΤΗΛ. 0331/66.913 - FAX
0331/66.979

ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

Γωνία 16ης Οκτωβρίου - Διός
Τηλ. 0331 - 28.356

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ 1.000 δρχ.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΝ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"

* Οι στίλβες του "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ" είναι στη διάθεση όλων των αναγνωστών του

* Οι εργασίες πρέπει να στέλνονται αν είναι δυνατόν δακτυλογραφημένες

Χειρόγραφα δημοσιευμένα ή όχι δεν επιστρέφονται

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1. βρούθα = φλόγα
2. γοβούν = πεπόνι
3. γοβουρέω = καβουρτίζω
4. γοπόκ = καπόκι
5. γορκόν = ταύρος
6. γήτιριμ = κεραυνός
7. γισσος = λεβέντης
8. γκιοθ = λιμνη
9. γθίοισμα = γθίστημα
10. γθούπισμα = ξεφθούδιμα

11. γθικέα = γθικά

ΑΝΕΚΔΟΤΑ**Σύρω σας έμπρα τ'**

Ενον βρόδον ίνας ποπάς εγέντον μισαφίρτε, σ' ίνός εφτωκέσος σ' σο σπίτ. Η μάρσα σμπως εζούμωμεν και εχίνεσεν να ψέν' λαβάσα σπάν σα σάτζ', να τρώγετε τα παιδιό τς, το πρώτον το λαβάσ εθέκεν έμπρα 'σ σον ποπόν, η' έτρωγεν το φουρ-

νικένεν την τζιορθάν με το ψωμίν.

Ο ποπάς 'σ' σα δύο βούκας' εδέβασεν στο κά.

Εβαθεν κι άλλα δύο λαβάσα η γαρή, για τα παιδιό τς.

Ο ποπάς έφαγεν κ' εκείνα.

Τα παιδιό, τα μούρα, πεινασμένο, απήλωνε τα χερσί' ατουν να παίρνε έναν λαβάσ' άμαν που να προφτάνει! Ο ποπάς, ασ' σο σάτζ και σο σάμαν ατ...

Τα παιδιό άηλο 'κι εταγένεψον, ερχίνεσεν να κλείγνε.

Η γαρή εστεναχωρέφτεν.

- Καμενόχρονα, είπεν, σουσέστε!... Α! θα σύρω σας έμπρα σ' σον ποπόν και τρώει κι εσάς!

2. Νύφε μάλαμαν...

Τη Χρύσσοος η Μαρία ασ' σ' Αφκατωχώρ', πάντα έρεεν:

- Θα εφτάω είναι νύφεν, άμον εκείνεν σ' σο Σταυρίν άηλε 'κι θα εν'.

Νείσα εποίκεν νύφεν ξενοχωρέσασ, τσίπ' προκομμέντοσ! Ακόμαν 'ς σο σπίασ 'κι επήγαν και η νύφε εθάσασεν το μάχ', ούθ' τς εκαλάτζεψεν, επεσάτωμωσεν την πεθεράν ατς και εθεκθεύκοτον με την 'χώραν.

Οι χωρέτ, εποίραν ατεν 'κ' εδέβαν, άμαν η Μαρία εχο-

λασκοτον και έρεεν: "Μωσέ, ντ' έπαθαν με τη νύφε μ'; Εαν άμον τ' εμόν τη νύφεν, νύφε 'κι ευρίεται".

3. Αγαπά με και κρούει με...

Τη Κιπάρ' η Βαρβάρα ασ' σ' Κοκοζάντων, έντρισεν κ' εποίρεν τη Τζιμηλέα τον κοτσόν ασ' σ' Καρτουλάντων. Τσεκέλανα έτον, άμον έναν ξεάπον να γιοβάναινε έτον.

Εποίεν παθαλίτοες και τον άντραν ατς βαρέα 'κι έκουεν.

Αρ' για τ' στο ημεράν έτρωεν το ζύθον. Οι γειτονάδες όνταν ερώταναν ατεν ντο τεί κρούει ατεν άντρας ατς, έρεεν:

- Μώσε ντ' ορωτάτεν; άντρας ιμ' ατόσων και ποηλό αγαπάμε, κρούει με.

ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΑΓΑΛΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΟΙΔΙΜΟΥ ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑΣ

ΕΙΔΗ ΤΡΟΦΗΣ

1. Παρασκευή πηλγουριού: Εβράζαν το σιτάρι, αφού πρώτα το έπληναν καλά σε ειδικές ζύθινες σκάφες, για να καθαριστεί προ παντός από χώματα και πετραδάκια και ύστερα το άπληναν απάνω σε κιλίμια (ιδίφορα καθαρά υφάσματα) εκτεθειμένα στον ήλιο. Αφού ξηραίνόταν καλά το βρασμένο σιτάρι, το πήγαιναν στο νερόμυλο για ξεφλούδισμα των κόκκων του. Οπου δεν υπήρχαν νερόμυλοι η πέτρα γύριζε με ζώα.

Αυτή η πέτρα είχε διάμετρο περίπου ένα μέτρο, ήταν τοποθετημένη όρθια και γύριζε αργά πάνω στην κυκλική περιφέρειά της (σαν τροχός) μέσα σε μια κυκλική θεκάνη πηλακόστρωτη, παίρνοντας την κίνησή της από ένα κατακόρυφο, περιστρεφόμενο (με τη δύναμη του νερού) άξονα στο κέντρο της θεκάνης, με τον οποίο τον συνδέει ο δικός της οριζόντιος άξονας. Μέσα στη θεκάνη έριχναν το βρασμένο σιτάρι που επρόκειτο να ξεφλουδιστεί, αφού το έβραχαν ελαφρά.

Γύρω στη θεκάνη κάθονταν δύο ως τέσσερις άνδρες ή γυναίκες και μόλις έμπαινε σε κίνηση η μυλόπετρα έσπρωκναν, με ειδικά ζύθινα φτωράκια, το σιτάρι κάτω στην μυλόπετρα και

πότε - πότε ράντιζαν πάλι το σιτάρι με νερό. Υστερα από μια ώρα περίπου, αφού ξεφλουδιζόταν το σιτάρι, το έβαζαν σε τσουβάθια, το μετέφερναν σε κατάλληλο μέρος (ή πάνω σε δώματα) και το άπληναν να ξαναστεγνώσει τελείως.

Ετσι ο ήλιος ή ο αέρας βοηθούσαν να ξεραθεί το ποηλίτιμο προϊόν. Υστερα μ' ένα τενεκέ το άβυχιζαν στον αέρα και το μεν πίτουρο, τόδιαν τροφή στα ζώα, το δε ξεφλουδισμένο πια σιτάρι το έσπαναν με τα 'χερομύθια' - δύο μικρές μυλόπετρες του χεριού, με τις οποίες ήταν εφοδιασμένα όλα σχεδόν τα σπίατα.

Μετά κοσκίνιζαν το κομματιασμένο σιτάρι και έτσι ξεχώριζε το "πηλγουύρ" που αντικαθιστούσε το ρύζι σε όλες τις περιπτώσεις και σήμερα είναι γνωστό σε πανελλήνια κλίμακα, από τα χρόνια της κατοχής. Αιό το ψιλό υπόλειμμα, μετά το κοσκίνισμα, άηλοι έκαναν το "χασίθ" (ένα είδος φαγητού σαν το κουάκερ) και άηλοι το ποηύ ψιλό το χρησιμοποιούσαν για το "φούρνιγμαν τη ψωμί".

2. Κορκότα: Κατά τον ίδιο τρόπο παρασκευάζονταν και τα "κορκότα", με τη διαφορά ότι δεν βράζανε πρώτα το σιτάρι, αλλά απηώς το ξεφλούδιζαν στο νερόμυλο

και το έσπαναν στα χερομύθια. Τα κορκότα αυτά, με τα οποία παρασκευάζαν κυρίως σούπα που την έφερναν στο τραπέζι διαλύοντας στο ζουμί της παστικάν (πασκικανένεν σιρβάν) ή στραγγισμένο γιαούρτι (τανωμένον σιρβάν) - τα κορκότα, λοιπόν, αυτά από σιτάρι τα έθλεγαν "καθαρά κορκότα", για διάκριση από τα κριθαρία ("κριθαρένια" και σε ορισμένες περιοχές "κουρθαρένια", όπως στη Ματσούκα και στη Σάντα).

Τα κριθαρία κορκότα παρασκευάζονταν με την ίδια διαδικασία όπως και τα από σιτάρι, με ξεφλούδισμα στο νερόμυλο, αλλά μαγειρεύονταν συνήθως με οθόκληρους τους κόκκους, σαν νηστήσιμη σούπα (όμοια μ' εκείνη που παρασκευάζεται κατά το παραδοσιακό έθιμο, στην Παναγία Σουμελά την παραμονή του πανηγυριού και διανέμεται στους προσκυνητές).

Υπήρχαν και τα κορκότα από καλαμπούκι, που ήταν δύο ειδών:

α) Τα σκέτα από κόκκους καλαμποκιού ("θαζουδένια" και αηλού "τσουπαδένια" κορκότα). Οι κόκκοι, καθαξεραμένοι, κομματιάζονταν στα "χερομύθια" χωρίς να χρειάζεται προηγουμένως καμμία επεξεργασία τους. Τα κορκότα αυτά εχρησιμο-

ποιούντο για την παρασκευή σούπας, που ετρώγετο μόνο με αραιωμένο στο ζουμί της στραγγιστό γιαούρτι (τσουπαδέεν σιρβάν).

β) Τα "φούρνικα". Μάζευαν τις "ρόκες" του καλαμποκιού πρώιμα, μόλις οι κόκκοι έφταναν στην πλήρη ανάπτυξή τους και ήσαν ακόμα γεμάτοι χυμό, και τις φούρνιζαν οθόκληρες σε πυρωμένο φούρνο για να ξεραθούν. Οι κόκκοι συρρικνώνονταν και σκληραίναν, αλλά αποκτούσαν ποηύ ευχάριστο άρωμα. Τότε εξεκόκκιζαν τις ρόκες και έσπαναν τους κόκκους στα χερομύθια. Από τα κορκότα αυτά, που τα ονόμαζαν αποκλειστικά "φούρνικα" παρασκευάζαν σούπα (φούρνικον σιρβάν) σκέτη, ή ρίχνονταν στην κατασάρθα οηίγα ξερά, ξυνά δαμάσκνα για να δώσουν στη σούπα κάποια ξυνίθα. Ποηίθι προτιμούσαν να ρίχνουν λίγο ζύδι στο πιάτο τους. Στα ποηιακά χωριά της υπαίθρου της Μακεδονίας και θρόκης, συνηθίζονται ακόμα ποηύ τα φούρνικα.

Την Κυριακή 21 Νοεμβρίου 1993 έγινε η τελετή των αποκαλυπτηρίων του αοιδίμου Χρυσάνθου Μητροπολίτη Τραπεζούντας και μετέπειτα Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος, ο οποίος υπήρξε από τους πρωτεργάτες της ίδρύσεως της Επιτροπής Ποντιακών Μελετών και πρόεδρος της από το 1927 ως την ημέρα της εκδημήσεώς του το 1949.

Η προτομή έχει στηθεί στον αύλειο χώρο του κτιρίου της "Επιτροπής".

Στην αρχή της τέλεσης έκανε σύντομο χαιρετισμό ο πρόεδρος της ΕΠΜ καθηγητής του ΑΠΘ κ. Δημήτριος Τομπαίδης και στη συνέχεια έγιναν τα αποκαλυπτήρια από τον πρωτοσύγγελο της Ιεράς Μητροπόλεως Νέας Σμύρνης π. Βασίλειο και τον τ. υπουργό κ. Νίκο Ακριτίδη.

Επακοούθησε σχετική ομιλία του κ. Ισαάκ Λαυρεντίδη, μέλους του Δ.Σ. της Επιτροπής Ποντιακών Μελετών και τ. Αντιπροέδρου της Βουλής των Ελλήνων.

Στην τελετή παρέστησαν ποηίθι επίσημοι της ποηιτείας και της τοπικής αυτοδιοίκησης, πρόεδροι και εκπρόσωποι των Δ.Σ. των Ποντιακών Ομοσπονδιών Ελλάδος και Εξωτερικού και των Ποντιακών Σωματείων

της Αττικής και της Βορείου Ελλάδος και πλήθος κόσμου.

Η τελετή έκλεισε με δεξίωση που παρέθεσε η ΕΠΜ προς τους προσκεκλημένους στις αίθουσες του κτιρίου της.

Αξίζει να σημειωθεί ότι την προτομή του Χρυσάνθου φιλοτέχνησε αθηνοκερδώς ο ομογενής μας από την Τιφλίδα γλύπτης κ. Γκέθα Κεσσιδής.

Νεανικά στιχάκια

Εγώ ατέν ενουίνιζα
εγώ ατέν επόνα.
Κι επόρνα τιδέν να εποίνα
ατέν για να εσώνα.

* * * *

Θεέ μ' πολλά παρακαλώ
ποίησον εσύ το θάμας.
Θα έρχομαι να προσκυνώ
ν' αφτίν τα λαμπάδας.

* * * *

Κάθην ημέραν κι πορώ
τα μάτα μ' να τσουπώνω
αστέμαθα πως κι θα ζεις
κλαίγω και μαραζώνω

Λίζα Χατζηγεωργίου

Γιά πείμε λάρα μ' έμορφον
πώς εγροϊκάς ατ' όλια,
και το λαλόπος το γλυκόν,
πώς παίρ λαρών τα πόνε;

Τα Ποντιακά Δημοτικά τραγούδια και τα λαϊκά δίστιχα

Βαγγέλης Φραγκίδης, συντ. Λυκειάρχης

Ποντιακά Δημοτικά τραγούδια

Το δημοτικό τραγούδι γενικά είναι λαϊκή δημιουργία, που έχει σαν αίτιο την αναγκαιότητα του ανθρώπου να εξωτερικεύσει τις σκέψεις και τα συναισθήματά του, ώ-

στε να αποκαταστήσει την επαφή με τον κόσμο που τον περιβάλλει και να ψυχωθεί από τις έγνοιες και τις σκοτούρες της ζωής.

Δημιουργός του είναι ο ίδιος ο λαός, του οποίου α-

ποτελεί έκφραση των πιο βαθιών συναισθημάτων.

Μαζί με το χορό και τη μουσική αποτελεί την υψηλότερη εκφραστική εκδήλωση του ανθρώπου.

Η καθλιέργειά του από τον

άνθρωπο τον εξυψώνει πνευματικά, τον εξευγενίζει ψυχικά και τον αποφορτίζει συναισθηματικά, ψυτρώνοντάς τον από την ψυχική φόρτιση που δέχεται από τις αντιθέσεις της ζωής και τα κτηνήματα της μοίρας.

Ο συνθέτης των δημοτικών τραγουδιών είναι βέβαια ένα ανώριμο άτομο, αλλ' από εκεί και πέρα το τραγούδι αναδημιουργείται από πλήθος ατόμων και έτσι έχουμε τις διάφορες παραλλαγές ενός και του αυτού τραγουδιού.

Το κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα των Ποντιακών δημοτικών τραγουδιών, όπως και όλων των λαών, είναι η ανωνυμία, που τα κάνει δημιουργήματα αναφαίρετα οδύκηρου του Ποντιακού λαού, καθολικά και ομαδικά και τα προσδίδει φυλετικό χαρακτήρα.

Αλλ'α χαρακτηριστικά τους γνώρισμα είναι η ζωντάνια, η φυσικότητα, η συντομία και η αισιοδοξία. Βαθύτερο όμως γνώρισμα της Ποντιακής Δημοτικής Ποίησης είναι η εξάρτησή της από την κοινωνική ζωή των Ποντίων, μέσα στην κλειστή και μεμονωμένη ενδοχώρα όπου ζούσαν, ιδίως, στην περιοχή του Καρς.

Ακόμη το ζυγισμό της με τα κατάβαθα της ψυχής του ποντιακού λαού, καθώς και η έκφραση της πολυβασανισμένης πορείας του Ποντιακού Ελληνισμού, πράγμα που δείχνει την ακατάβλητη αντοχή του, την ηθυσιοδωρη ψυχικότητά του και την πίστη του στον εαυτό του και τις αξίες της ζωής.

Αποτελεί, τέλος, απεικόνιση των εσωτερικών συναισθημάτων και των εξωτερικών εντυπώσεων.

Τα Ποντιακά δημοτικά τραγούδια άρχισαν να γράφονται από το 10ο - 11ο αιώνα μ.Χ. σε ποητικό στίχο (ισαμβικό 15σύλλαβο κυρίως), αλλ'α και σε τροχαϊκό 16σύλλαβο. Οι Πόντιοι καλλιτέχνες καλλιέργησαν όλη τα είδη των δημοτικών τραγουδιών:

Ακριτικά, ιστορικά, παραλογές, ερωτικά, της Ξενιτειάς, μοιρολόγια, νυφιάτικα (γαμήλια) κ.λπ.

Τα σπουδαιότερα ποντιακά δημοτικά τραγούδια που διατηρούνται ακόμη και σήμερα και τα σκούμε στα διάφορα ποντιακά κέντρα είναι:

1. Την τρίχη το γεφύρι' Συνέχεια στην 4η σελ.

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

Καλπίδης Φώτιος

(1862-1906)

Γόνος επταμεθούς αρχοντικής πατριαρχικής οικογένειας του Τσαγκράκ (Τσαράκ) της Κερασούντας.

Μετά τις προκαταρκτικές του σπουδές στη γενέτειρά του φοίτησε στο Ημιγυμνάσιο Κερασούντας, για να μεταβεί κατόπιν στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, απ' όπου και αποφοίτησε το 1869 με άριστα ως "διδάκτωρ της Θεολογίας".

Το 1890 χειροτονήθηκε ιεροδιάκονος και αμέσως διορίστηκε διευθυντής των σχολών Κερασούντας.

Το 1897 γίνεται αρχιγραμματέας της Ιεράς Συνόδου, χειροτονείται πρεσβύτερος και το επόμενο έτος γίνεται μέλος της συντακτικής επιτροπής του επίσημου οργανισμού του Οικουμενικού Πατριαρχείου "Εκκλησιαστική Αθήναι".

Στις 16 Μαΐου 1902 εκλέγεται μητροπολίτης Κορυτσάς και Πρεμετής και στις 19 Μαΐου χειροτονείται από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Ιωακείμ και την Ιερά Σύνοδο.

Στην Κορυτσά καταφθάνει στις 7 Ιουλίου 1902 και γίνεται δεκτός από τη πλειότητα των χριστιανών της ελληνικής κοινότητας με μεγάλη χαρά, αρχίζοντας αμέσως το σωτήριο έργο του εναντίον της Ξένης προπαγάνδας (αυστριακής, ιταλικής, ρωμανικής και αθβανικής), που προσπαθεί να προσηλυτίσει τους Έλληνες της περιοχής με κάθε μέσο στα ηθικάμα της.

Σε έκθεσή του της 15-11-1902 αποκαλύπτει τα σχέδια της αθβανορωμανικής προπαγάνδας, γράφοντας ότι παρέχει δωρεάν "την τε διδασκαλίαν και τα διδασκάλια βιβλία, διανέμοντας ενίοτε τοις ολιγαριθμοίς αυτών μαθηταίς δώρα και γλυκίσματα", με αποτέλεσμα να "δελεάζωσι ολιγούς απόρους μαθητάς και μαθητρίδας της κατωτέρας τάξεως". Ομως, χάρη στις ενέργειές του, γράφει ότι "η μεν αθβανική σχολή εκλείθη... η δε ρωμανική υφίσταται μεν αλλ'α καρκινοβατεί".

Ταυτόχρονα μεριμνά και για το σχολείο της υποίθρου, εισχωρώντας στα άνω της ρωμανικής προπαγάνδας, την Πηλιάσα και την περιοχή της Μπιγίλιστας, ιδρύοντας ελληνικά σχολεία. "Αι αυτοί ενέργειαι

Ο μητροπολίτης Κορυτσάς Φώτιος Καλπίδης (1902-1906)

(Φωτογραφία 1902 - Κωνσταντινούπολη)

μας", γράφει, "υπέρ πάσαν προσδοκίαν βάνουσι καλώς... Ο επίτροπός μου, μεταβάς εις Πηλιάσαν ετέλεσε τον νενομισμένον αγισμόν εν τη καλώς διασκευασθείσασ σχολή", ενώ για την περιοχή της Μπιγίλιστας αναφέρει ότι "κατιών τον επικραμένον εκ των ρωμανικών σκευαριών κίνδυνον απεφάσισα να προβά αμέσως εις ίδρυσιν Παρθενωγαγείου εν Μπιγίλιστ...".

Η δραστηριότητά του αυτή επαυξάνει την οργή και το μίσος των Ξένων προπαγανδιστών, οι οποίοι και οργανώνουν επίθεση εναντίον του με λιθοβολισμό στην Πηλιάσα (12-6-1906), χωρίς όμως να τον κλονίσουν.

Η αθβανική εφημερίδα "Drita" (φ. 74/1-3-1906), που έβγαίνε στη Σόφια, καταφέρεται εναντίον του, διότι, όπως γράφει, "κρύπτει απαρεγκλίτως εκόστην Κυριακήν και εορτήν, μη εξαιρουμένων ουδ' αυτών των Σαββάτων των μνημοσύνων τον λόγον του θεού, άμα δε και την ελληνικήν ιδέαν...". Η πολεμική της εφημερίδας, οργάνου του αθβανορωμανικού κομπάτου, συνεχίζεται εντονότατα, για να καταλήξει στα εξής για το εναντίον του αποκαλυπτικά σχέδια: "Αν ηγαίνεις μ' αυτήν την γνώμη (της υπερσοσιασμοσ δηλ. του ελληνισμού) ωρέ καπταν φώτη, δεν θα σ' εύρη χρόνος".

Και πραγματικό δεν τον βρήκε ο χρόνος, διότι στις 9-9-1906, καθώς πήγαινε να ιερουργήσει στο χωριό Μηροβότσο, έβω από την

Κορυτσά, δολοφονήθηκε από όργανα της αθβανορωμανικής συμμορίας του Μπαϊράμ Φεχμπί.

Ο θάνατός του συγκλόνισε το πανελλήνιο, διότι ήταν ο πρώτος ιεράρχης που έπεσε θύμα, υπερασπίζοντας την Ορθοδοξία και την Ελληόδα, στη διάρκεια του μακεδονικού αγώνα (1903-1908).

Αμέτρητα ήταν τα άρθρα που γράφτηκαν για την πρωσοπικόττά του. Ο γερμανός καθηγητής του πανεπιστημίου της Λένας Heinrich Gelzer, πηέκοντας το εγκώμιό του σε ανύποπτο χρόνο, είχε γράψει πως "ο Φώτιος είναι ένας πολύ δραστήριος άνθρωπος", ο οποίος με τον έντονο ζήλο του "έχει ηθυσίσει την Εκκλησία με πολλές αγαθοεργίες και είναι αυτός που εισήγαγε στην Κορυτσά το κυριακάτικο κήρυγμα.

Σε ανταπόκρισή της από τη Βιέννη (18-9-1906) η εφημερίδα "Νέο Ημέρα" της Τεργέστης, αναφερόμενη στην καταγωγή του θα γράψει: "Κατήγγο από την περί τον Πόντον χώρον... από την χώρα, εν τη οποία... γεννώνται ακόμη οι αληθείς χριστιανοί, οι αθόρυβοι όσον και ειλικρινείς εργάται της Εκκλησίας και του Γένους, οι συνεσταλμένοι το ήθος όσον απτόται την ψυχήν και οδομόντων τον χαρακτήρα Ελλήνας...". διότι, "ενώ εγγύριζεν ότι η ζωή του ηπείλειτο υπό των λαστών... έπεσεν επί των επόδηξων, εφ' ων έθηκαν αυτών φύλακα πιστών η Εκκλησία και το Έθνος".

Χρτόστος Γ. Ανδρεόδης

Επιτυχημένη συνεστίαση για τα καλλιτεχνικά τμήματα της Ευξείνου Λέσχης Βέροιας

Ο παρουσιαστής του προγράμματος Ξενοφών Σοφιανίδης με τους χοροδιδασκάλους Χαράλαμπο Καπουρτίδη, Βασίλη Φωτιάδη και Μιχάλη Σουμελίδη.

Ο Κώστας Καραπαναγιωτίδης με τους συντελεστές του καλλιτεχνικού προγράμματος.

Συνέχεια από την 1η σελ. δωση τιμητικών διπλωμάτων στους Αρχιμήδη Γεωργιάδη, Φιλάρετο Μαυρόπουλο, Μάντη Σαββίδη, Γιώργο Τσαρτιλήδη, Βασίλη Φωτιάδη, Μιχάλη Σουμελίδη, Μπόμπη Καπουρτίδη, Κώστα Καραπαναγιωτίδη, Σίμο Τσιπουρίδη, Θόδωρο Βεραϊώτη, Νίκο Σιδηρόπουλο και Γιάννη Μελετίδη για την πολύτιμη προσφορά τους στην παράδοση και στο έργο της Λέσχης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το καλλιτεχνικό πρόγραμμα

παρουσίασε με τον ιδιαίτερο ξέχωρο τρόπο του, ο Ξενοφών Σοφιανίδης.

Σε σχετική επίδειξη τους, οι μικροί μαθητεύμενοι των τμημάτων χορού και λύρας, απέσπασαν τα θερμά χειροκροτήματα.

Σημειώνεται ακόμη ότι συμβολή στην επιτυχία της όμορφης βραδιάς είχαν η Δ'νοση του κέντρου, "Ακρόπολη", οι οικοδέσποινες που παρασκεύασαν τα νόστιμα ποντιακά φαγητά, οι καταστηματάρχες και επιχειρη-

ματίες της πόλης μας που πρόσφεραν τα δώρα τους για την λαχειόφορο αγορά, οι καλλιτέχνες και ο παρουσιαστής του προγράμματος, τα μέλη της επιτροπής οργάνωσης της εκδήλωσης και οι παραβρισκόμενοι οι οποίοι με το αμείωτο κέφι τους δημιούργησαν ατμόσφαιρα παραδοσιακή.

Ήταν πράγματι μια όμορφη ποντιακή βραδιά που άφησε άριστες εντυπώσεις τόσο στην οργάνωση, όσο και στο περιεχόμενό της.

Ιστορικό διήγημα

Οι οικιστές του Συνοικισμού Προμηθέα Βέροιας

Ένα караβάνι, από παιδιά, νέους με ριγμένους τους μπόγους στους ώμους, γυναίκες με μωρά στην αγκαλιά και γέροντες με κάτασπρα μαλλιά, ανηφόριζε από το Σιδ. Σταθμό της Βέροιας προς την πόλη.

Ήταν καλοκαίρι του 1914. Δύσκολη χρονιά. Ο πόλεμος δεν κόπασε ακόμα.

Στο Μουαρίφ, εκεί στην είσοδο της πόλης σταμάτησαν λιγάκι να ανασάνουν. Κάτι αιωνόβια τείχη, τους τράβηξαν στον ίσκιό τους.

Ήταν Πόντιοι πρόσφυγες από τα χωριά Μέτοιστη και Ποσίτ του Καρς. Ήρθαν στη Μακεδονία, στην πατρίδα την Ελλάδα.

Ο γέρο Νικόλας, σαν άνθρωπος Μωυσής τους προτάζει:

- Σηκωθείτε! Όλοι βασίζονται στη σοφία των χρόνων του. Κοντός μάλλον στο ανάστημα, ο γέρο Νικόλας, με σκούφο, πρόσωπο χαρακωμένο από τα χρόνια και τις κακουχίες. Οι κινήσεις του, το βάδισμά του, πρόδιναν μια ζωντάνια ασυνήθιστη για την ηλικία του.

Σηκώνονται, διασχίζουν το κέντρο της αγοράς με τα μικρά και χαμηλά μαγαζιά. Φτάνουν σε μια μικρή πλατεία. Αντικρύζουν μια εκκλησία. "Ο Άγιος Αντώνιος είναι", τους λέει μια χριστιανή. Αφήνουν καταγής τους μπόγους. Κάποιος στάθηκε για φύλακας. Πολλά είδαν τα μάτια τους στο δρόμο. Εξάλλου, μέσα στους μπόγους είναι ό,τι πολυτιμότερο μπορούσαν να πάρουν μαζί τους. Είχαν εικονίσματα από τα εικονοστάσια των σπιτιών τους. Εισέρχονταν στο ναό. "Αϊ - Αντώνιε, προστατέυσέ μας!". Αυτή ήταν η

παράκλησή τους. Βγαίνουν έξω στο δρόμο. Στη γωνιά του δρόμου ένας χριστιανός τους υποδεικνύει το μέρος που θα μπορούσαν να μείνουν.

Προχωρούν στο κεντρικό δρόμο, φτάνουν σε μια άλλη μικρή πλατεία με δύο μεγάλα πλάτανα. Από εκεί και λίγο πιο πάνω, βλέπουν ένα θεόρατο πλάτανο. "Εδώ κρέμασαν οι Τούρκοι το Δεσποτή Βέροιας, όταν μπήκαν στην πόλη. Και συνεχίζοντας ο μαθητής του Γυμνασίου τους λέει: "Να, το απέναντι τζαμί που κάποτε ήταν η Μητρόπολη". Και συνεχίζουν να προχωρούν οι πρόσφυγες κάτω από τα περιέργα βλέμματα χριστιανών και οθωμανών. Η Βέροια τότε είχε πολλούς Τούρκους.

Η ανταλλαγή των πληροφοριών δεν έγινε ακόμα. Σε λίγο ακολουθούν ένα κατηφορικό παρασόκακο, που τους οδηγεί μπροστά σε μια καμαρωτή γέφυρα. "Καραχμέτ", λένε τη γέφυρα, τους είπε κάποιος με παράξενη λαλιά. "Εβραίοι είναι", τους λέει ο θανάσης. Μαζί του συμφωνεί κι ο Ανδρέας. Αυτοί οι δύο, γνώριζαν από ανθρώπους. Είχαν ξανάρθει σ' αυτά τα μέρη της Μακεδονίας μαζί με το γέρο - Νικόλα σαν επιτροπή μετανάστευσης.

Το ποτάμι κατηφόριζε αφρισμένο. Κάτω άβυσσος. Οι μάνες αρπάζουν τα παιδιά από τα χέρια. Ανηφορίζουν ένα μονοπατάκι. Μπαίνουν στον τουρκομαχαλά με τις τοιχογραφισμένες αυλές. Μια γυναίκα με φερεσέ τους χαιρετά στα τουρκικά. Την αντικαταστάει. "Ο Καρά Μαχαλάς είναι", τους λέει. Σε λίγο βγαίνουν στα ανοιχτά. Ο ήλιος εκείνη τη στιγμή χαμήλωνε πίσω από τις βουνο-

κορφές. Από μακριά έρχονταν ήχος κουδουνιών. Τα κοπάδια γυρνούσαν στις στάνες τους. Μια σειρά από μουλάρια με ξύλα φορτωμένα τους έκοψαν το δρόμο. Τα καμήλα, καθώς ήταν κουρασμένα και κατοιδρωμένα με το ζόρι έσερναν τα πόδια τους. Κατέβαιναν από τα βουνά.

Μπροστά τους τώρα μνήματα. "Εκείνα με τα μάρμαρα είναι εβραϊκά, ενώ εκείνα με τις πέτρες τουρκικά", τους είπε ένας γέρος - βλάχος.

Δεξιά κάτι μισοκρεμισμένα χαμόσπιτα, καμωμένα από πηλθιά και πέτρες. Καμιά δεκαριά πάνω κάτω. Μόνο στο κέντρο, κοντά σ' ένα μεγάλο πλάτανο ξεχώριζε ένα δίπατο. "Κονάκι", το βάφτισαν.

- Ε, πατριώτες! Ε, χριστιανοί! Ποιοί μένουν εδώ; Ξεφώνιζε ο γέρο Νικόλας! Εξαφνα ξεπετάγονται δύο τρεις με ρόπαλα, έτοιμοι να τα κατεβάσουν.

- Τί γυρεύετε εδώ; - Είμαστε πρόσφυγες, τους λένε. Να μείνουμε για απόψε θέλουμε.

- Φύγετε! τους προστάζουν. Ήταν τουρκόγυφτοι γανωμάδες.

Κι αφού είδε κι απόειδε, ο γέρο Νικόλας, ότι δεν παίρνουν από λόγια, αγριεύει, σηκώνει κι αυτός το ραβδί του, ανοίγει την Ξυλόπορτα του φράχτη και προστάζει τους δικούς του:

- Μπήτε! Οι Τουρκόγυφτοι πηδούν από τον φράχτη...

Ο γέρο Νικόλας βγάζει το σκούφο του και κοιτάζει προς τα ουράνια. Κοιτάζει θαρρετά, σαν κάποιο γνώριμο να βλέπει ψηλά, στη σκέπη τ' ουρανού. Κάνει το σταυρό του τρεις φορές: "Ευλογημένος ας είναι αυτός εδώ ο τόπος, που θα ριζώσουμε!". Τους φάνηκε τότε, πως ήταν ευχή της Παναγιάς, που σήκωνε τα μάτια της από το θείο Βρέφος και τους κοιτούσε. Ήταν ακόμα ευχή των υπόλοιπων συχωριανών τους, που έμειναν πίσω στον Καύκασο και καρτερούσαν πότε θα ξανάσμιγαν.

Αρχισαν να σκοτεινιάζει. Πέρα στην πόλη, έχουν ανάψει τα φανάρια στους δρόμους. Όλοι είχαν μαζεωθεί μέσα κι έξω από το κονάκι, για να σκεφτούν... Το σκοτάδι όλο

του ΓΙΑΝΝΗ Α. ΜΕΛΕΤΙΔΗ

και πύκνωνε και θάμπωνε, κι οι γέροι μόλις έβλεπαν ο ένας τον άλλο. Τυχαία ανακάλυψαν ένα βυλνάρι. Το άναψαν. Γλυκό και παρηγορητικό το φως του.

Τα παιδιά, πολλὰ απ' αυτά τα έψηνε ο πυρετός, τα βασάνιζε μια θεριεμένη πείνα.

- Μάνα ψωμί, μάνα ψωμί! Που να το έβρισκαν! Το τελευταίο κομμάτι σάφθηκε στο δρόμο. Σε αναζήτηση για λίγο ψωμί δεν βρήκαν συμπόνοια. "Σηλαχνίσου τα εσύ, θεέ μου!", είπε μια γριούλα. Η Ναταλία, μια δωδεκάχρονη, καλόκαρδη κι όμορφη κοπελίτσα με μαύρα σγουρά μαλλιά σαν κάτι να βρήκε μέσα σ' ένα τσουβάρι. Πέντε, έξι οκάδες καθαμπόκι το περιεχόμενο του τσουβαλιού. Το έβρασαν κι έδωσαν από μία χούφτα σε κάθε παιδί. Το κλάμα σταμάτησε. "Ε, μαύρα χρόνια!", μονολογούσαν.

Τα άχυρα, τα χόρτα αποτέλειωσαν εκείνο το βράδυ τα κληνοσκεπάσματά τους.

Στη φεγγαρόλουπη εκείνη νύχτα θυμούνται με συγκίνηση τα περασμένα. Παραδίνονται σε στοχασμούς, σε αναπολήσεις, σε οραματισμούς. Μέσα στο μυαλό τους ήταν ριζωμένη η ελπίδα. "Όμως ριζώνουν τα δένδρα μέσα στα παρθένα όρη και ριχνουν κλωνάρια, που καρφώνονται στο χώμα και ξεφυτρώνουν, έτσι θα ξεναφύτρωσουμε σε τούτο το μέρος κι εμείς, έλεγαν".

Ξημέρωσε. Ο σαβηγιγκής του στρατοπέδου, με το "εργετήριό του" δονεί τον αέρα τον πρωινό. Ναι, κι ο ήλιος ο θαμπρός, ο ζεστός, ο γλυκός, ο πρόσχαρος, που φιλεί με τόσο αγάπη τους πρόσφυγες, σαν να τους σφίγγει στην αγκαλιά του πατρικά, σα να τους λέει πως θα έρθουν καλύτερες μέρες. Τους χαμογαλάει τώρα το Βέρμιο με τα απέραντα δάση του. Ο Τριπόταμος τους σιγοτραγουδάει. Ο κάμπος τους ανοίγει την αγκαλιά του.

Ο αγώνας τους τώρα για την επιβίωση σκληρός. Δουλεύουν μεράκαματάρηδες, σκαφτιάδες. Η ελθονοσία θερίζει μικρούς και μεγάλους. Πολλούς τότε φύτεψε στην απέναντι πλαγιά του Αϊ Σπυρίδωνα, στα βλάχικα. Άλλοι πήλινι επιστρατεύονται. Μέχρι κι εφτά χρόνια υπηρέ-

νε στις γιορτές και στις χαρές με τη λύρα. Τραγούδια αγαπημένα του Πόντου τραγουδούσαν. Ζούσαν αγαπημένα. Είχαν την ευλογία του Θεού.

Οι πρόσφυγες των 12 - 13 οικογενειών κόνεψαν για καλή σε τούτο το μέρος. "Ματζίρκα", προσφυγικά, το βάφτισαν οι ντόπιοι.

Και καθώς περνούσαν τα χρόνια νέα κύματα προσφύγων συμπατριωτών τους έρχονται κοντά τους. Το 1924 ο οικισμός τους ονομάζεται "Προμηθέας" από το δραστήριο Στέφανο. Επιτυχημένα δόθηκε αυτό το όνομα, αφού οι οικιστές προέρχονταν από τα μέρη της θυσίας του Προμηθέα. Τότε ήρθαν και αδελφια τους από την Ανατολική Ρωμυλία. Καμιά τριανταριά οικογένειες. Εγκαταστάθηκαν βορειότερα του ποντιακού οικισμού, στο "Πεδίο Ασκίσεων", ό-

πως έλεγαν εκείνο το μέρος. Ησυχίοι άνθρωποι και καλοί αμπελοουργοί.

Κι ύστερα πάλη άθληο πρόσφυγες. "Ρωσσοπόντιους" ονόμαζαν τους τελευταίους.

Στον πόλεμο του 1940, οι Προμηθειώτες δίνουν το μεγάλο "παρών" όπως και στα κατοπινά δύσκολα χρόνια. Στα ειρηνικά χρόνια που ακολουθούν ο Προμηθέας συνεχίζει να απλώνεται. Ένα άπλωμα που συνεχίζεται ως τις μέρες μας.

Ο Προμηθέας έγινε πλῆον, ένας μεγάλος σύγχρονος Συνοικισμός. Ένας όμορφος, χαμογελαστός Συνοικισμός, που αξίζει να τον αγαπάει κανείς και να μιλάει γι' αυτόν.

Ας είναι οι γραμμές αυτές, ένα ταπεινό κεράκι στην ιερή μνήμη των οικιστών του Προμηθέα.

Τα ποντιακά δημοτικά τραγούδια και τα λαϊκά δίστιχα

Συνέχεια από την 3η σελ.
2. Ο Μάραντον

4. Τη ήρ' το κάστρον
5. Έναν άστρον εξέβεν

6. Το θύμισμαν (ή θήμισμαν από το φήμισμαν = επαινετικό γαμήλιο τραγούδι, κάτι από τον αρχαίο υμναίο)

7. Τη Λεμόνας

8. Τη Τρυγόνας

9. Το χαμόμηλον, κ.λ.π.

Ποντιακά Δίστιχα

Το δίστιχο είναι στιχουργική μορφή σταθερή και όπως λέει και το όνομά του αποτελείται από δύο στίχους.

Είναι είδος αρκετά δύσκολο, γιατί ο ποιητής πρέπει να κλεισει μέσα σε δύο στίχους όλο το βάθος μιας έννοιας που θέλει να εκφράσει, κατά τρόπο επιγραμματικό.

Ο στιχοπλόκος είναι συνήθως ένα άτομο από το ανώνυμο πλήθος με ευαίσθητη ψυχή που δημιουργεί το δίστιχο στην πρώτη του μορφή. Κατόπιν το παίρνει ο λαός, το προσαρμόζει στις ιδιαίτερες τοπικές του συνθήκες, στα δικά του γούστα, προσθέτοντας, αφαιρώντας ή αλλοιώνοντας ορισμένες λέξεις ή φράσεις.

Το στιχουργικό αυτό είδος το καλλιέργησε ο Ποντιακός λαός κυρίως στα ερωτικά του τραγούδια, που εκφράζουν τους καημούς και τις λαχτάρες του ή διατυπώνουν τους καρπούς της σκέψης και της πείρας του.

ΣΥΣΚΕΨΗ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΜΟΓΕΝΕΙΣ ΜΑΣ

Περίπου 1.800 παλινοστούντες ομογενείς από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης υπάρχουν σήμερα σε όλη την Ημαθία, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που φιλοξενούνται στο κέντρο υποδοχής της Νόουσας.

Τα στοιχεία αυτά έδωσαν στη δημοσιότητα ο Νομάρχης Ημαθίας κ. Εκτωρ Νασίωκας, ο οποίος παράλληλα κατέθεσε και μία ενδιαφέρουσα πρόταση. Να γίνει

μία σύσκεψη με εκπροσώπους των Δήμων και Κοινοτήτων όπου φιλοξενούνται ή έχουν εγκατασταθεί προσωρινά πρόσφυγες ομογενείς από τη Σοβιετική Ένωση, για να εξεταστούν τα προβλήματα που υπάρχουν.

Και για να ληφθούν πρωτοβουλίες για την ένταξη των προσφύγων στο τοπικό κοινωνικό σύνολο με εξεύρεση εργασίας και στέγης σε διάφορες περιοχές του Νομού.

Ιωάννης Μελετιδής